

The Role of effectiveness and representativeness in the context of development of historical city

Anton Kolomyeytsev

Design and the Theory of Architecture Department,
Lviv Polytechnic National University,
UKRAINE, Lviv, S. Bandery street 12,
E-mail: antonkolo@gmail.com

One cannot speak about development of the XX century city solely in terms of the scope of individual concepts with defined authorship. Since all the concepts was in any case the efforts to find the instruments for achieving the maximal effectiveness of living, working and resting conditions. Historical city was brought down as the last obstacle for realization of this maximal effectiveness.

The fact that the contemporary city was in the long run reduced to the instrument of providing the maximal effectiveness, begs the question of the role of effectiveness in the historical city models. There was obviously also the other principle of historical city model, which was actually the competitor for the principle of effectiveness.

In the ancient greek city, for example, one can see the realization of effectiveness in the application of Hippodamus grid plan, which was called for answering the task of the fast settling of the great amount of people in a new place and of convenient calculation of the land tax. In the same time this component was counterposed by the application of the principles of representation, which was realized by means of creation of the monumental ensembles with the inner coherence and blended with the complex natural landforms.

On the contrast to ancient greek model with its steadiness, the Ildefons Cerda's scheme for Barcelona in the late XIX century presupposed already the absolute predominance of effectiveness over representativeness. Its system of the courtyards, amplified with necessary transport infrastructure called into life the planning concept, lacking not only the center, but also the periphery, that could work for the maximal possible realization of economical and political tasks and practically remove the representation intrinsic for historical city.

In the issue of the short historical overview, one can assert, that while the effectiveness of the city, that is capable to meet the demands of the present was the reason for searching the pioneering concepts of the XX century, in the periods previous to it the achievement of effectiveness and extensive growth has presupposed the process of supplanting out of the city model the representativeness of power, of specific world-view or the use of the natural environment and context on principles other than effectiveness of functioning and expansion.

Роль ефективності та репрезентативності в контексті розвитку історичного міста

Антон Коломєйцев

Кафедра дизайну та основ архітектури,
Національний університет "Львівська політехніка",
УКРАЇНА, м. Львів, вул. С. Бандери, 12,
E-mail: antonkolo@gmail.com

Охарактеризовано корінні зміни в розвитку міста ХХ-го століття. Розглянуто значення ефективності у формуванні моделі сучасного міста. Розкрито природу взаємозв'язку принципів ефективності та репрезентативності та їх історичну роль у пошуку нових урбаністичних моделей.

Ключові слова: репрезентація, ефективність.

I. Вступ

Про розвиток міста ХХ-го століття неможливо говорити виключно як про суму реалізації індивідуальних задумів конкретного авторства, адже анонімна та, можливо, найбільш сутнісна сторона цього розвитку, стає, по-суті, його двигуном та остовом, на якому тримається та до якого звертається сучасна урбаністика.

Більшість містобудівних концепцій ХХ-го століття стосувались того, як досягти певного рівня ефективності умов проживання, праці та відпочинку. Ця ефективність мала би задовольнити вимоги сьогодення. Очевидно, що йшлося перш за все про ефективність містобудівних систем, яка врешті співпадала із ефективністю економічною, соціальною чи, наприклад, політичною. Можна сказати, що місто, яким його знали раніше, було поваленим як остання та найбільш суттєва перешкода для реалізації різного роду ефективності.

Однак історичне місто формувалось протягом століть і тисячоліть. У всіх своїх багатоманітних виявах, це були моделі органічні, фіксовані у природному середовищі та самі собою представляючи щось на кшталт другої природи. Те, що нове місто врешті було зведеним до інструменту забезпечення тотальної ефективності, викликає запитання щодо ролі ефективності у містобудівних моделях історичного міста, а також наявності складової, що не дозволяла цій ефективності розкритись повністю.

II. Короткий історичний огляд

П'єр Вітторіо Аурелі, розглядаючи просторово-планувальну організацію історичних міст, приходить до висновку, що вже у плані давньогрецької Прієни прагматична і утилітарно-практична складова, а також та складова, що репрезентує суспільно-економічний устрій іонійського міста разом із світоглядними цінностями епохи, знаходяться у стані рівноваги та балансу. Це є врівноваженість ойкії та агори [1]. Вже тут, окрім суто прагматичних питань ефективності, які вирішувались за рахунок вдосконаленої регулярної «гіпподамової» системи, бачимо також вміння створювати монументальні ансамблі із внутрішньою

когерентністю, вдало вписані у складний природний рельєф.

Ми посилаємось на прагматичні аспекти «гіподамової» системи тому, що основні функціональні характеристики міст є універсальними, а відповідно, універсальними стають також засоби і прийоми їх планування. Тотожність задачі швидкого розселення великої кількості людей на новому місці та зручність розрахунку податку на землю привели до формування універсального інструменту міського планування – регулярної прямокутної сітки кварталів [2, с. 92]. Не дивно, що винайдення цієї схеми приписується математику та комерсанту Гіподаму.

Суттєво порушенням цей ідеальний баланс між універсальною ефективністю та репрезентацією стає в епоху Римської імперії. Принциповим було те, що, на відміну від давньогрецького міста, громадські об'єкти, такі як форуми, терми та амфітеатри у Римському місті також належали стандартизованій та універсальній системі сітки, займаючи, два, чотири чи навіть більше її кварталів [2, с. 93].

Середньовічне європейське місто, з його органічним моноцентричним плануванням, затиснуте та ущільнене у відповідності до фортифікаційних вимог, завжди пристосовувало універсальну схему до локальних вимог середовища. У той час як в центрі Давньогрецького міста знаходиться агора, з якої відкривається вид на акрополь, в центрі давньоримського – форум, то в центрі середньовічного – площа із головним собором на ній, а пізніше ратушею.

У контексті ефективності містобудівної системи та засобів її репрезентації, цікавим є приклад міст Венеції та Флоренції доби Відродження.

У Флоренції доби Ренесансу відбувається повне суміщення сфери репрезентації (політики, економіки, класової структури) та сфери їх фізичної реалізації, що позначає новий підхід до зорієнтованої на ефективність містобудівної традиції. Використовуючи можливості архіпелагу із невеликих островів, венеційський Сенат, в свою чергу, сформував відточену систему функціонального зонування міської території (центр управління, виробництво, житло, кладовище) при складній системі членування житлової території на так звані «школи», чвари між якими дозволяли понижувати соціальний натиск, тоді як низка загальноміських свят зміцнювала відчуття єдності венеціанців. При цьому міське середовище, не так як у інших середньовічних містах, фактично будучи ефективною системою реалізації влади, намагається за ширмовою репрезентацією сховати реальний міський порядок цієї схеми володарювання. Георг Зіммель, порівнюючи архітектуру Флоренції та Венеції, приходять до висновку, що якщо архітектура першої є вираженням внутрішнього смислу, у другому випадку архітектура покликана приховувати істинне життя, що протікає за

фасадом [3, с. 25]. «Флоренція сприймається як витвір мистецтва, так як її образний характер пов'язаний з деяким життям, яке, хоча і зникло історично, все ж вірно зберігає тут свою внутрішню присутність. Венеція ж – штучне місто» [4].

Найбільш вираженого та дистильованого вигляду у XVIII ст. поновлений строго геометричний підхід та прямокутна сітка кварталів мали у колоніальних містах південної Америки. У Європі ж у 1867 р. Льдефонсо Серда пише книгу «Загальна теорія урбанізації», останнє слово у назві якої є введеним у містобудівний дискурс ним особисто. Саме Серда стає автором найбільш ефективного генерального плану крупного міста XIX-го ст. – Барселони. Урбанізація, згідно Серда, заснована на розвитку мереж. План Барселони вперше передбачав рівномірний розподіл об'єктів та комунікацій загального користування. Універсальною одиницею міста стає квартал. Система кварталів мала вмістити промисловість, торгівлю та інші види послуг.

Таким чином, можна стверджувати, що система кварталів Льдефонсо Серди, доповнена необхідною транспортною інфраструктурою, була покликана створити планувальну концепцію, позбавлену не лише центру, але і периферії, яка працювала би на максимально ефективну реалізацію економічних та політичних завдань і практично знівельовувала притаманну історичному місту репрезентацію.

Висновок

В результаті проведеного історичного огляду, можна стверджувати, що хоча ефективність міста, здатного задовольнити вимоги сьогодення і стала приводом для пошуку новаторських концепцій у XX-му столітті, у попередні епохи розвитку міст досягнення ефективності та, у тому числі, можливості екстенсивного розвитку, передбачало процес витіснення із моделі міста принципів репрезентації влади, світоглядних цінностей чи використання природного середовища із причин, що не мають в якості основної мети забезпечення ефективності функціонування та експансії.

Література

- [1] Aureli P. V. What about architecture itself: The lecture. Architectural Association School of Architecture. 2011. – 17 of march.
- [2] Глазычев В.Л. Урбанистика. Издание в трех томах. Том I. – М.: Европа, 2008. – 418 с.
- [3] Васильковский М. Б. Социология архитектуры / Васильковский М. Б. – М.: Фонд «Русский авангард», 2010. – 592 с., ил.
- [4] Зиммель Г. Венеция /Зиммель Г. // Логос, 2002, № 3-4.